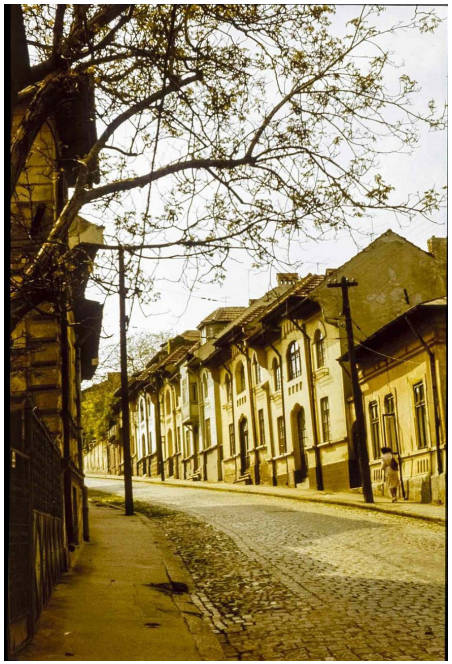
Înfiorătoarea și îngrozitoarea și oribila dramă din strada Uranus

Înfiorătoarea şi îngrozitoarea şi oribila dramă din strada Uranus este numele unei schiţe ironice a lui Ion Luca Caragiale despre nevoia de senzaţional a presei române. Cartierul Izvor-Antim revine şi în alte schiţe cum ar fi *Căldură mare* sau piese (*D'ale carnavalului*). Motivul era caracterul liniştit şi insolit al zonei, dat de străzile sale întortocheate. Acest cartier oferă şi decorul pentru romanul antebelic al fiului lui Caragiale, Mateiu, *Craii de Curtea Veche*. Dar contextul acestui roman precum şi al altor romane cunoscute (*Enigma Otiliei*) s-a pierdut odată cu dispariţia zonei Uranus şi, odată cu ea, a unei jumătăţi din Centrul Istoric.

Există încă zone din Bucureşti ferite de tumultul oraşului, dar ele sunt tot mai puţine iar magia lor tot mai fragilă, în comparaţie cu magia exercitată în trecut de zona Uranus-Izvor, o veritabilă maşină a timpului.

Strada şi, prin extensie, cartierul au fost afectate de o dramă pe care presa română a anilor '80 nu a (prea) comentat-o. Comentariile din ţară au fost preluate însă de presa occidentală. Între noiembrie 1984 şi ianuarie 1988 treisprezece articole şi analize au fost scrise de istoricul de artă Dan Ionescu, pe tema demolărilor urbane şi difuzate la Radio Europa Liberă. Acestea au furnizat informaţii regulate despre implementarea sistematizării, în principal în Bucureşti, cu date precise despre bisericile demolate sau alte monumente. Versiunile englezeşti ale articolelor au ajuns la o audienţă largă în presa din SUA, Franţa, Germania de Vest, Marea Britanie, Elveţia, Belgia, Spania, Italia şi Canada. Se creează astfel un curent de opinie în favoarea salvării monumentelor istorice, în primul rând din Bucureşti, contribuind la izolarea internaţională a regimului Ceauşescu.

Exilul românesc a contribuit la prezentarea demolărilor din anii '80 prin înfiinţarea în 1985 a Asociaţiei Internaţionale pentru Protejarea Monumentelor şi Siturilor Istorice din România

la Paris de către arhitectul Ştefan Gane. Asociaţia a organizat un protest pe străzile Parisului, în care se prezentau pancarte cu fotografii ale unor monumente istorice distruse sau în plan de a fi demolate. Mediatizarea proiectului comunist de demolare punea accentul pe demolarea centrului oraşului Bucureşti.

Istoricul Adrian Niculescu, refugiat politic în Italia, a sensibilizat în problema demolărilor câţiva jurnalişti italieni. Maurizio Blondet, ziarist la cotidianul catolic *Avvenire*, Milano, a denunţat demolările. Scriitorul Claudio Magris, a amintit aceste pierderi de patrimoniu arhitectural în romanul său "Danubio" şi a luat poziţii publice pe această temă, în cotidianul *Corriere della Sera*.

Eforturi de salvare a acestor monumente au fost făcute de ICOMOS UK, de Christian Solidarity International din Salzburg şi prin iniţiative individuale.

Romancierul Bujor Nedelcovici a fost pasionat şi de fotografie şi cinematografie. Urmele acestui interes se văd în fotografiile realizate în timpul demolărilor, ca o formă de protest, şi în scenariul pentru filmul "Faleze de nisip", regizat de Dan Piţa, şi interzis după patru zile de la lansarea sa în cinematograful Scala, în 31 ianuarie 1983. Filmul "Faleze de nisip" a fost închis la Arhivele Naţionale ale Cinematografiei, dar filmele fotografice realizate pe şantierul Centrului Civic au fost trimise de autorul lor în Germania, unde au fost difuzate de către Asociaţia "Patrimoines culturels en danger" la mai multe ziare din Occident şi au fost prezentate în două expoziţii: una la Viena şi una la Paris.

Dar din punctul de vedere al ideologiei comuniste, sistematizarea Centrului Civic era doar un act de ordonare şi de purificare a societăţii şi a mediului construit. În acest spirit, nu s-au demolat numai biserici, ci şi alte monumente istorice importante. Acest act de ordonare este discutabil mai ales că, în ce priveşte demolările din anii 80, el nu a avut la bază o decizie

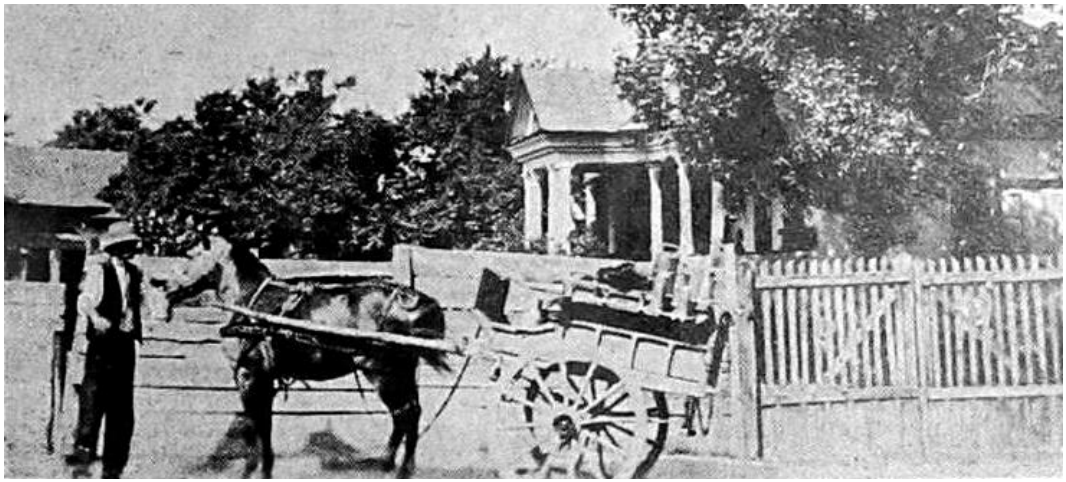
a experţilor ci nişte decizii arbitrare. Dar demolarea, ca şi crearea omului nou, făceau parte din bagajul ideologic al comunismului, pentru care persoanele cu funcţii cheie în regimul comunist au făcut inclusiv sacrificii personale. Hărnicia şi punctualitatea lui N. Ceauşescu făceau parte dintr-o disciplină autoimpusă, care a avut efecte dezastruoase asupra metabolismului urban. Cât priveşte translarea bisericilor, aceasta a păstrat doar clădirile, minimizând semnificaţia lor spirituală şi contextul lor arhitectural.

Iată ce nota arhitectul Grigore Ionescu în ianuarie 1987: „A le pierde înseamnă a anula o mare parte din propriul nostru trecut. Fiecare naţiune îşi dovedeşte menirea în lume prin propria sa creaţie. Înlăturarea unei părţi din această creaţie duce la pierderea unei importante părţi din identitatea însăşi a naţiei. [...] Am rugat în memoriul nostru din 24 ianuarie 1985 adresat conducerii de stat ca în cel de-al 12-lea ceas, adică atunci cînd se mai putea salva ceva, să fie luate de îndată măsurile necesare pentru păstrarea şi restaurarea ansamblurilor arhitecturale de la Văcăreşti şi Mihai Vodă.

După o oprire de cîteva zile a demolării anexele mănăstireşti – fostele Arhive ale Statului – au fost puse la pământ, molozul cărat şi locul nivelat ca şi cînd n-ar fi existat nimic.

Frumoasei şi monumentalei biserici [Mihai Vodă] i s-a făcut cinstea (favoarea) de a fi mutată. A fost trasă în jos de pe vîrful colinei – una din mîndriile naturale ale capitalei – dusă în vale şi înconjurată de blocuri noi spre a nu se mai vedea.

La fel a fost înconjurată cu blocuri noi înalte, de jur împrejur, în toamna anului 1986 şi biserica Domniţa Bălaşa de lână Palatul de Justiţie.

În ce priveşte Văcăreştii, în luna decembrie 1986, neatinsă şi de multă vreme restaurată, aripa dinspre răsărit a incintei cu alegatul paraclis a lui Constantin Mavrocordat, cu palatul domnesc al lui Nicolae Mavrocordat şi stăreţia se găseau intacte, neatinse. Dărîmarea integrală a bisericii, pe jumătate deja renovată, a fost reluată cu furie spre sfîrşitul lui decembrie 1986, după ce, cu cîteva zile înainte, se zvonise să întregul ansamblu mănăstiresc va fi restaurat."[1]

Sursă fotografii

Aducerea laptelui la domiciliu lângă Casa Orăscu: H. Stahl. Bucureştii ce se duc, 1935, p. 235
Strada Cazărmii, locuinte ieftine, diapozitiv din Arhiva CED
Piata Națiunii: W. Pragher. București, orașul contrastelor, 1941

1 Grigore Ionescu. *Jurnal 1987-1988*. donaţia Grigore Ionescu, Biblioteca UAUIM, pp. 17-19